

Szerkesztési iroda:
Nagybecskerek,
Zápolya-utca 1-ső szám,
hová a lap szellemi részét illető
minden közlemény intézendő.
Kiadóhivatal:
Fleitz Fer. Pál könyvnyomdája
Nagybecskerek, Zápolya-utca 1.
hová a hirdetések, az előfizeté-
sek és a lap szétküldésére vo-
natkozó felszólítások intézendők.
Telefon 21. szám.

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.

Felelős szerkesztő: Dr. Brájer Lajos.

Előfizetési árak:
Egész évre ———— 24 kor
Félévre ———— 12 .
Negyedévre ———— 6 .
Egy hóra ———— 2 .
— Egyes szám ára 8 fill.

Hirdetések
a kiadóhivatalban fogadlatnak és
Azonkívül az összes hirdetési
irodáknál.

Megjelenik
vasár- és ünnepnapok kivételével
mindenkor délután 5 órakor.

Nagybecskerek, 1905.

XXXIV. évfolyam. 199. szám.

Péntek, szeptember 1.

A vármegyék politizálása.

Nagybecskerek, szeptember 1.

Bács-Bodrogvármegye főrvényhatósága
tegnap száztizenegy szótöbbséggel a koa-
lició részéről a nemzeti ellentállásra
vonatkozólag beadott javaslatnak elveté-
sével és a folyó évi június hó 28-án
hozott közgyűlési határozatnak hatályon
kívül helyezésével: az adó elfogadására és
beszolgáltatására, valamint az önkéntes
ujoncok kiállítására, a behívók kézbesité-
sére vonatkozó tilalomnak és a jóléti
bizottságnak eltörlését szavazta meg. A
vármegye tehát az önként befizetett adókat
elfogadja, az önként jelentkező ujoncokat
besorozza és a fogyasztási adókat be-
hajtja.

Íme a világ tegnap óta nem fordult
ki a sarkából. A napfogyatkozás is szépen
a maga rendjén folyt le, orkánok nem
támadtak a nyomában és a „hazaáruló“
vármegye földje nem nyílt meg, hogy el-
temesse a koalíció ellenfeleit. Sőt nagyon
rendben megy minden. Ha a jelek nem
csalnak, Bács-Bodrogvármegye kezdemé-
nyezése a józanság fölbredését jelenti
és az első lépést abban az irányban, hogy
a vármegyék is belátják végre, hogy a
passzív rezisztencia ma már nem az a
védelmi eszköz, mint volt a Bach-korszak
idején. Az akkori államélet és akkori
gazdasági berendezkedésünk mellett a
passzív rezisztencia célhoz vezető lehetett,
ámhár a történelem alapos ismerői a nem-
zet helyzetének jobbrafordulását szíveseb-
ben magyarázzák az akkori külpolitikai
konstellációkból, mint a passzív rezisten-
ciával és vármegyék ellentállásából. És ha
akkor sem vezetett a passzív ellenállás
célra, mennyivel kevésbé veze het célra
most, amikor egészen más állami életet

élünk és egészen más gazdasági viszonyok
batalma alatt küzdünk főnmaradásunkért.
Ugy látszik, Bács-Bodrogvármegye józan-
sága és a passzív rezisztencia lényegének
felismerése folytán rájutott arra, amit hóna-
pok óta hirdet a józanság és a komoly
hazafiság. Rájutott arra, hogy a passzív
rezisztencia vasgyűrűje nem azokat szoron-
gatja, akiknek száma van, hanem a nem-
zetet fojtja meg. A vármegyék legnagyobb
része azonban annak a kényszerképzetnek
hatása alatt áll, hogy olyan idők értek
ránk, amikor az ő politizálásukra szük-
ség van.

A történelmi ideológia veszedelmes
hatása alatt behajszolták magukat abba
a gondolatba, hogy most megint olyan
korszak előtt áll a nemzet, amikor szükség
van az ősi bástyára, a jogok ősi vértjére:
a vármegyére.

Íme azáltal, hogy Bács-Bodrogvármegye
ki tudott bontakozni a történelmi ideológia
ábrándképeiből és kényszerképzeteiből,
semmi veszedelem nem történt. Legfeljebb
egy reménysugár villant meg, hogy a vár-
megyék nem fogják arra kényszeríteni a
kormányt, hogy az állam főtartása érde-
kében hozzá nyuljanak abhoz a pietáshoz,
amelylyel a történelmi reminszenciák
folytán minden magyar ember viseltetik a
vármegye iránt. Ámde ez a pietás semmi-
esetre sem lehet nagyobb, mint a hü-
ség a magyar állam iránt és a szeretet
a magyar nemzet iránt. Ha ez a pietás
fölfuvalkodik és azt képzeli magáról, hogy
szentebb és nagyobb értékű, mint az
állam érdeke, és hogy e pietás meg-
őrzése fontosabb, mint a magyar állam
főtartása, akkor kétségkívül igaza lesz a
fölbredő józanságnak, ha azt mondja,
hogy ez a pietás semmit sem ér, mert
hiszen megrontja az államot.

Abból a nagy átalakulásból, amely
minden jel szerint a válság folytán elő
fog állani, és amelyből a választói joggal
együtt úgy látszik ki fog kerekedni a
jövendőbeli Magyarország, a demokratikus
Magyarország képe, nyilvánvalóan elő fog
tűnni a vármegyék reformjának nagy kér-
dése is. Akkor aztán vége lesz annak a
pietásnak, amelylyel eddig a kormány is
viseltetett a vármegyék iránt. A pietást
akkor félre fogják lökni és a vármegyék-
nek még az a mentésük és vigaszuk sem
lehet, hogy csak a haladó kor döntötte
őket le és fosztotta meg őket politizálási
joguktól, mert be kell majd látniok, hogy
saját hibájuk folytán az által, hogy téve-
désüknél fogva lekötötték az állam élet-
ereit, kellett kivenni kezükből a politizálás
gyermekded játékszerét. Mert játéknál
egyéb-e az, hogy a vármegyék megtöltjék
az adófizetést, de ugyanakkor ők vetik ki
az adót? Játéknál egyéb-e, hogy míg egyik
kezükkel megállítják az állam gépezetét,
addig a másikkal a hány vármegye van,
annyi kis államgépzetecskét hoznak moz-
gásba? Végeredményben és elvben hová
vezethet az ilyen állapot, és ki hiszi el,
hogy amikor tele szájjal kiabálják, hogy
amit tesznek, azt az egységes magyar állam
érdekében teszik, csakugyan a magyar
állam egységét óvják ezekkel a parciális
és széthúzó törekvésekkel?

Valóban itt az ideje, hogy Bács-
Bodrogvármegye példája nyomán induljanak
tovább vármegyéink. Hacsak annyira tisztel-
lik a vármegye intézményét, mint a
mennyre a kormány tisztelte, és hacsak
annyi kegyeletesség él szívében a vár-
megyei intézmény iránt, mint a mennyit
eddig a kormány tanusított, abba kell
hagyniok eddig követett politizálásukat.
Nem szabad megérintniok azt az elhatáro-

A „TORONTÁL“ tárcája.

A fejedelem árulása.

(Regényrészlet.)

— A „Torontál“ eredeti tárcája. —

A fejedelem szokás szerint lustálkodott. Az
volt a legrendesebb foglalkozása. Képes volt
aludni két napig egyfolytában. Főleg hónap vége
felé. Ilyenkor aztán titulusa is átalakult „fejede-
lem“-ről „fakir“ királyra. Mert a fejedelem titlust
a praedicatorum révén nyerte. Lévéen az ő előneve
„altorjai“. Amint pedig köztudomású dolog, a
kedélyes Apor vajdának, aki lecsukta a házu-
zó magyar királyt, szintén ez van az armá-
lára írva.

Most azonban már szürkült az idő és a
szürkeséggel nőtt a fejedelem nyugtalansága.
Merre van a gárda? Arról fogalma sem volt
hány óra lehet? Istenem! Hát lehet ilyesmit ki-
válni egy országnélküli fejedelemtől tizenhetedi-
kén? Már éppen kétségbe akart esni, mikor az
ajtón szabályos egymásutánban ötször kopogtak.
Repült bebozsájtani a jelentkezőt:

— No végre!
— Igen, végre! Alig birtam nyomorult két
forintot összepumpolni! Itt van!
A fejedelem nemes egyszerűséggel csusz-
tatta nadrágzsebébe a lenézett pénzdarabokat.
— Ez még kevés!
— Liszt Ferenc most ment a zálogházba.
Hegedűjét viszi. Falstaff meg háziasszonyát fogja
megpumpolni. Lesz vagy tíz forint.
— Azzal már kozdhet az ember!
— Megjegyzem, a nyereségből feltétlenül
kell egy csokrot vennem! Holnap Susanne név-
napja van. A többi már tudod!
Az ötszörös kopogás felhangzott újra.
Két új alak jött be. Az egyikre — hosszú
hajáról — rögtön ráismerünk, ez Liszt Ferenc, a

zeneszkadémikus. A másikat kifogástalan piros
orra árulja el. Ez Falstaff, a nótárius palánta.

A fejedelem szorongva nézett rájuk.
Liszt Ferenc fölényes mosollyal nyult a
zsebébe, melyben megcsordult egy pár ezüst.

— Kilenc forint! — szölt az asztalra téve.
— Öt forint! — utánozta Falstaff, aki csoma-
got szorongatott hóna alatt.

A fejedelem átszellemült mosolygással nézte
hadserégét:

— Hiszen ez remek! Tizenhat forinttal
bátran játszom! Hanem — és itt jelentőségtelje-
sen pillantott Falstaff kifogástalanul vasalt Peja-
csevics n. drágjára — a pantallóm igen kopott.
Bizalomgerjesztés céljából jobb lenne valami
tisztességesebb ruha. — Falstaff készséggel ajan-
lotta fel a Pejacevicst.

— Különben — beszélt tovább a fejedelem,
miközben az átöltözést végbevitte — ezentul
nem megyek a „Szende Szirén“-be. Nem érde-
mes! Kik vannak ott? Egy pár nyomorult
kórista, legfeljebb elsején nyer az ember néhány
garast. Aztán puffra megy minden. Átteszem
székhelyemet a „Mélabus Tapir“-ba. Az már
beszéd! Tele van torontáli, bácskai pasasokkal.
Akinél fekszik a pénz. Ott lehet nyerni!

— Hanem hé! — riadt most Falstaffra —
mit csinálsz te?!

— Paprikást főzök! — És csakugyan meg-
tette a schnellsiederrel a szükséges előkészülete-
ket. Alá is gyújtott. A fejedelem megdöbbenve
hallotta az olvadó zsír sercegését.

— Nem! Ezt nem engedem! Áthallik Mir-
gicsnéhez! Mit gondol rólam! — Oda a repu-
tációm!

— Ne törődj vele!
— De törődöm, hogyne törödném — he-
veskedett tovább — hisz Kató is nála lakik!

Liszt Ferenc emelkedett a helyzet magas-
latára. Karmesteri pozíúrába vágva magát, ve-
zényelni kezdett:

„Chlopy felől zug az ágyu bumm!“

Az ágyuk zugása csakhamar elnyelte a
paprikás sercegését (Mirgics néni örömmel mondta
Katónak: Milyen hazafik ezek a fiúk!) és a
fejedelem nyugodan indult esti körutjára. Nem
tudom, megértették-e már eddig, miről állt ez?
A fiúk pénzt hoztak, ő elment kártyázni, a nyere-
ségeen megosztottak.

— Okvetlen nyerj — kötötte lelkére Falstaff,
különben kidobnak a lakásból!

— Eh — fejezte ki megvetőleg Siegfried, az
első vendég — „akit otthon vetett ágygyal nem
várnak, minden bokor ad helyet a betyárnak!“
Hanem nekem csokrot kell holnap vennem!
— Tattottat egykedvűséggel tette hozzá —
Susanne névnapja lesz!

A fejedelem megnyugtatta őket, hogy kitünő
előérzete van, majd harsány éneklésre adva fel-
hatalmazást és utasítást, eltávozott.

Hihetetlen gyorsasággal futott végig a kör-
uton, majd befordulva egy mellékutcába, csak-
hamar a „Mélabus Tapir“-hoz ért.

Mintha várták volna.
— Negyedik kerestetik! — Egy rövid nyaku,
piros képű zömök ember adta ki a jelszót. A feje-
delem habozás nélkül odalépett:

— Kapható vagyok! altorjai Osváthy Hunor!
— Szípics! Ballán! Todor!

Letelepedtek. Szípics adta a bankot.
A fejedelem arcátlan szerencsével játszott!

Már maga is röstelni kezdte. Nem vesztett egyet-
len tourban. Csillogott előtte egy halom arany,
ezüst, majd kiegészítette a kompániát egy pár
zöldszemű százás. Most már hátra szölt:

— Pezsgőt!

A kompánia mindig hangosabb lett, a feje-
delem vagyona folyton gyarapodott. Ilyen eset
még nem fordult elő a praxisában.

Vége Szípics odavágta a kártyát:
— Meguntam! Nem játszom tovább! Ne

199-223

zást, hogy a vármegyék ellentállását immár meg kell törni, mert az állam érdeke úgy kívánja. Akkor aztán nagyon gyerekes siránkozás lesz az, hogy az erőszak és a hatalommal való könyörtelen rendelkezés tiporta el őket. Hiába is fogják mondani és hiába is hangoztatják majd ilyenfajta sirámaikat, mindenki előtt, aki józanul tud gondolkodni és akinek teljesen szívéhez nőtt a magyar állam érdeke és aki jobban szereti ezt az országot, mint a pártok diadalát, igazoltnak fogja látni, hogy megszorítsák azokat a vármegyéket, amelyek egy kényszerképzet hatása alatt el akarták szorítani az állam léleketét. A vármegyék barátai és azok, akik kegyelettel vannak eltelve a vármegyei intézmény mai formája iránt, bizonyára az elsők lesznek, akik Bács-Bodrogvármegye példáját követve, a törvényhatósági bizottságoknak azt fogják odakiáltani: Elég volt a játékból! Eddig és ne tovább!

HIREK.

Tájékoztató.

A gőzfürdő (telefon 118. szám) minden nap reggeli 1/2 órától kezdve délig az urak részére nyitva van; hölgyek részére minden kedden és pénteken déltől 5 óráig délután; ugyanazon napokon este 1/2 órától 1/2-ig urak részére is. Vidéki hölgyek részére minden nap déliben gőzfürdő. A kádfürdő egész nap nyitva marad.

Szeptember 6. Megyei áll. vál. ülése.
" 11. D. e. 9 óra közg. biz. ülése.
" 11. D. e. 11 óra rendkívüli megyei közgyűlés.

Szeptember elsején.

Immár véget ért a gyümölcsöt érlelő augusztus és beléptünk a tanügyi hónapba, a szeptemberbe. Akinek fia, leánya játszik és futkározik a tarlót, virág nélküli réten, az tudja, hogy a szeptember hónap olyan csapás, akárcsak az inség és a szárazság és nem lehet védekezni ellene.

Ahogy elsejét mutatja a naptár, megindul a népvándorlás az iskolák és a könyvesboltok felé. A család egyik viharezett tagja viszi beiratni a gyermeket és ha a beiratás művészelén túl vannak eme boldog halandók, rácsapnak a könyvesboltba s kérnek Vergiliust, Tacitust, Mecnik számtanját, Beöthy irodalomtörténetét, körzöt, ceruzát és papírokat. És volának egymásután szakadatlanul. Az egyik mamát felváltja a másik, a komor

apa helyébe jön a még komorabb apa s a tanügyi hónap elevenné, mozgalmassá teszi a várost.

A tanüggyel kapcsolatos kellemetlenségek hosszú sorozatából kivillan egy derűs epizód, az ócska könyvek börzeje. Ott van ennek a helye mindenütt, ahol három-négy deák találkozik egymással, de főleg a mai kinyitott kapu iskolák előtt. Szédületes, izgalmas börze, amely lázba hozza az arcokat, ököibe szorítja a kezeket:

- Egy jó Schack Béla — szól az egyik.
- Puska Tacitushoz, kijavított.
- Mind a két Beöthyet eladom.

Ebből a kabalisztikus kijelentésből a szakértő diák megtudja, hogy eladó egy Schack Béla-féle német gyakorlókönyv, Tacitus jó magyar fordítása és Beöthy Zsolt mindkét kötet irodalomtörténete.

És a zsibongás, a láрма nem szűnik meg egy pillanatra sem. Osztályok szerint csoportosulnak az ifjak és úgy kínálják a heces portékát, az ócska könyvet. Ha az előző év diákjainak a száma egy osztályba kevesebb volt, mint amennyi utána jön, akkor a könyvek börzei értéke emelkedik. Ha valaki alkudni s a kartell által megállapított árakat leszorítani igyekszik, szuverén göggel szól reá a diák:

— Vegyen új könyvet!

És mert részben spórolni szeretne az ifju a hazuról kapott pénzzel s mert a tradíciók úgy diktálják, hogy jobb az ócska könyv, mint az új, egy kis barátságos purparló után megtörténi a vásár.

A diák-börze csupa derűt, csupa kedves napfényt sugároz ki. A gondot azok a szülők ismerik, akik urat akarnak nevesíteni a fiukból és drága könyvet meg tandíjat kénytelenek fizetni.

— **Dessewffy püspök jubileuma.** Tizenöt éve most, hogy Dessewffy Sándor v. b. t. t., megyés püspököt Kassán Bubicz Zsigmond kassai püspök, Császa György és Vályi János püspökök jelenlétében püspökké konzekrálták. A csanád-egyházmegei papság a püspök iránti mély szeretettel és tisztelettel emlékezett meg e napon Dessewffy püspökről és hálalmakat küldött az egek urához, hogy még sok éven át tarítsa meg egyházmegeje és hazája javára a fővárosban még mindig gyöngélkedő egyházfejedelmet.

— **Esküvő.** Dr. Papp Szilviusz, a zombolyai járásbíróaság albirája tegnap vette oltár elé Magyar-Láposon Mustecz László gör. katolikus esperes leányát. Rózsika kisasszonyt.

gondolatok talán, mert vesztek! Tapir nagysám! — fordult a mélabus állat tulajdonosának érdekes oldalbördájához — pezsgőt! Roederert vagy Veuve Cl'quot-t! Ne ilyen pancot! Aztán hideg legyen, meg sok legyen!

A cigány lassan mögéjük húzódt. A billiárdon vigán horkolt egy külvárosi alak.

— Schsem halunk meg! — rikoltott Szipics, átállva a mélabus Tapirné, aki szende mosolyal szabadkozott: De nagyságos ur! Ne izéljen!

A Roederer-ek nagy puffanással nyitak egymásután, a cigány húzta. Szipics kurjantgatott. Bellán valami kivágott ruhájú kuplét énekelt, a fejedelem a lámpákat lövöldözte Szipicsnek ez tetszett! Fene gyerek! De nem olyan erős mégsem, mint ő. Odalépett a billiárdhoz. Megfogta, felborította. És — illyent még nem jegyeztek fel a „Mélabus Tapir“ évkönyveiben — az asztal hangos sikoltással dönt fel. A hihetetlen természeti tüneményt megzemlélendő, odafutott az egész kompánia. A billiárd alól szomorúan nézett ki két pepita nadrágos lábszár. Egy perc alatt ki volt mentve az — előbb még az asztalon pihenő, de később — egyelőre még ki nem puhalt okokból — alá került — külvárosi alak.

— Bocsánat uraim! Hebegete zavarodottan — én Kór Mór vagyok!

— Hogy került ide? — kérdezte szigorú hangon Szipics.

— Foglalkozásomból kifolyólag egy kissé ellágyultam. Tudtommal a billiárdra feküdtem magam kipihenni, nem értem, hogy kerülttem alá?

— Mäskor vigyázzon magára jobban! Ha most a billiárd agyonverte volna, én mehetnék a Csillagba Szegedre.

— Bocsánat, mondom nem akartam! — szabadkozott karjait tapogatva.

— Mi a foglalkozása?!

— Kortes vagyok!

— Kortes?! — Szipics felesillanó szemekkel nézett reá, majd megragadta kezét. — Flu! Mör! Egy ötletem van! Nézd ezt az embert!

(Fejedelemre mutatott) Három óra alatt összenyert ezer pengőt, megivott egy Ocean pezsgőt. Ezt az Isten bicskái képviselőnek szánta! Ő a jelölt, te a kortes, én a partkassza! Szipics megengedhet magának ilyen viccet!

Fejedelemmel forgott a világ, mikor a bicskái hozzálépett: — Reggel négykor megy a vonat! Most három lesz mindjárt! Velam jöttök! — A pezsgő mämora még rózsaszínűbbre festette a jövőt: Nagyságos ur! Képvisele lesznek! Lefözöm az öregemet! A miniszterekkel úgy beszélnek: Szervusz! — És Kató, Katóka nagyságos asszony lesz! — Hirtelen megszólalt a lelkiismerete: Hát a fiuk? A gárda? Már mióta válnak. Liszt Ferenc, Siegfried, meg Falstaff. Akik pénzt hoztak? Ávi rándületlen bizalommal adta reád a kifogástalanul vasalt Pejcsavicsot! Akiknek a jóvoltából szedted össze a nagy halom pénzt! Mi lesz Falstaff lakbérével, a kis Susanné csokrával, ha nem megy vissza? Már már győzött a lelkiismeret, midőn Szipics, ki eddig a bandát szervezte és töltött — jelt adott, mire felharsant a Rákóczy nóta hangja mellett:

— Éljen nagyságos altorjai Osvathy Huor Bács-Teregova országgyűlési képviselője! — Erre aztán elfelejtett cimborákat, mindent s poharat ragadva elcsukló hangon kezdett dikciózni: „Midőn megköszönöm a belém helyezett bizalmat, nem adhatok méltóképen kifejezést a szivemben tuláradó érzelmeknek, de biztosíthatom önöket, a haza javára szenteltem egész életemet és emelem poharamat a Katóka boldogságára!

Eljen! Tuss! (Tableaux.)

A gárda várt, de magát meg nem adta.

— Sokáig marad! — konstátálta Siegfried.

— Nyeresben van! magyarázta Falstaff, időgen pillantásokat vetve a kapott szalon-nadrágra — különben már haza jött volna!

Akkor csend borult megint a kicsi szobára és ők vártak türelmesen tovább...

ifj. Papik Miksa.

— **Övönő-választás.** A lajosfalvai községi ovodához Gyurász Arankát, városunk szülöttét választották meg övönőnek.

— **Alapítvány az aradi várbanak lelkiüdvéért.** Gyöngyösről jelentik: Az elhunyt Hanisz Lore bankigazgató mintegy 800 000 korona értékű ingatlanát több nemesséu kikötéssel Gyöngyös városára hagyta. Többek között elrendeli, hogy minden év október 6-án az aradi várbanak lelkiüdvéért abbatialis misét mondasson az övönő város.

— **Nyilvános köszönet.** A nagybecskereki jótékony nőegylet, Strasser és König cégnek Winkler J. koszorúmegváltás címén átküldött 100 koronaért hálás köszönetet fejez ki.

— **Román plébános-választás.** Sistarovecéről írják, hogy Hamzsea Voicu lippai gör. kat. román főesperes elnöklété alatt tartott plébános-választáson sistaroveci gör. kat. román plébánosnak nagy szótöbbséggel Suricescu Mózes sistaroveci születésű, végzett theologus választott meg. Pályáztak még Peczan Traján, Danciu János és Popovics Sándor.

— **Gyászmise.** A tegnap eltemetett Napholtz Ágost lelkiüdvéért ma reggel mondtak gyászmisét a helybeli román. kath. plébánia-templomban. A misén a gyászoló családon kívül nagyszámu közönség vett részt.

Itt említjük meg, hogy a tegnapi végtisztelésen a felsorolt testületeken kívül részt vett az önkéntes tüzoltó-egyesület is, Küha és Szávicz parancsnokok vezetése alatt.

— **Utasítás a tanfelügyelőknek.** A vallás-és közoktatásügyi miniszter igen részletes, 212 szakaszra terjedő utasítást adott ki a tanfelügyelőknek a népoktatási törvények végrehajtása ügyében. Az új utasítás egyszerűsíti a tanfelügyelők irodai munkáját s fölmenti őket számos közigazgatási teendőktől, hogy annál több időt és gondot szentelhesse az iskoláztatásnak. A miniszter ez új rendelkezésének a tanfelügyelők, akik a jövőben többet foglalkozhatnak a pedagógiával, mint az adminisztrációval, mindenestire örülni fognak s hasznát fogja látni az új rendszernek az iskola is.

— **A férfirtók.** Bácsmege déli részében egy idő óta feltűnő gyors egymásutánban haltak el a férfiak: mind módos, életerős házas emberek. A dolog feltűnést keltett azért, mert az ehalatákon, valamint egész sor még életben levő délbácskai gazdaberen a községi orvosok a sorvadásnak egy különös nemét észlelték, amelynek eredetét és körtani faját sehogy sem tudták megállapítani. A betegség hirtelen támadt, áldozatai megsoványodtak, elasztaak, elgyengültek s fél vagy egész évi lassu szikkadás után kimultak. A vidékbeliek azt mondták rájuk, hogy mellhajosok, holott pusztulásukat mérgezés okozta. A bűnös üzelmek kivált három községben, Moholon, Óbecsén és Péterrévén jártak. Ez utóbbi községben rövid idő alatt tizennégy férjet pusztított egy el a feleségük. A csendőrség, mikor erre rájött, mind a tizennégy asszonyt letartóztatia, köztük a péterrévei mérgekverők fejét, Péterri Katát, Moholon és Óbecsén aztán most derült ki a nagyarányu mérgezőszövetkezet bűne. Itt a férfiaknak 60—70 százaléka szenved ilyen különös sorvadásban, amely már régebben is sok áldozatot szedett, de most ujabban egyszerre tiz férjet ragadott el. Őt közülök meghalt, három halálos betegem fekezik és kettő megőrült. A szigorú vizsgálat folyik.

— **Erdészeti akadémia Szegeden.** Selmecbányáról elkívánczik az erdészeti és bányászati akadémia. A memorandumban, melyet ebben az ügyben az akadémia felügyelősége a minisztériumhoz terjesztett, kifejtji, hogy Selmecbánya nem felel meg sem kulturális, sem szociális, sem a gyakorlati teret illetőleg. A selmecbányai két akadémiaiából az erdészeti akadémiaira most Szeged aspirál azzal, hogy a felső Tisza—Muroz közti erdőségeket üzletei itt benyitódnaak le. Fűrészgyáraknak, faiparnak, erdőüzleteknek gépcapája most már Szeged, amelynek földjén az erdészek az erdőültetés, erdőkezelés, erdőipar és kereskede minden ágát a legakalmasabban kitanulmányozhatják. Mint Szegedről írják, az orvosok és természetvizsgálók vándorgyűléseire ideérkezett erdőtanácsosok és ferdészek helyiek fel erre a körülményre Szeged város vezetőségének figyelmezt, azzal a hozzáadással, hogy kár volna, ha a város elszalasztaná a kínálkozó alkalmat, mert a legtöbb jogcíme lehet arra, hogy megkapja az erdészeti akadémiait, mely magva lesz a szegedi egyetemnek.

— **Agyongázolta a vonat.** Törökkanizsaról írják: Nevenits Szvetozár itteni jómódu birtokos tizenkét éves kis leánya tegnap ebéd után a szőlőbe indult, hogy majd leszed néhány fűrtöt s elviszi haza. Utközben azonban, mint afele gyerek, eljászadozott. A vasúti töltésen, mely a szőlőföldjük mellett húzódik, kavicsokat szedett kötéjébe s azokkal játszott. Játék közben azonban álom jött szemére, végig feküdt a töltésen a

sinek mellett s elaludt. Fél két óra felé rohant a töltésen Szeged felé a személyvonat. A rendes menetsebességgel haladó vonat kerekei elkapták az alvó kis leány ruháját s egy szempillantás alatt magukhoz rántották a kis leányt. Az alvó leányka álmából egy borzalmas sikoltással ébredt fel, azonban újból lehunyta szemét, de most már örök álomra. A kerekek darabokra tépték s véres, összeroncsolt testét mintegy száz lépésnyire vonszolták magukkal. A sinek s a töltés csupa vér volt azon az uton, amelyen a szerencsétlen halált halt kis leány összetépett testét vitte a vonat. Amikor észrevették a szerencsétlenséget s megállították a vonatot, a kis leányban már nem volt élet. A közeli órházból azonnal tudatták az esetet Törökkanizsa előljáróságával, amely megajtotta a vizsgálatot. Megállapították a kis leány személyazonosságát s hogy felelőség nem terhál senkit a borzalmas halál miatt. A kis leány egyetlen gyermeke a Neveits-hazaspárnak.

Végzetes játék. Stef Demeter tinkovai 18 éves leány tegnapelőtt néhány társával elment fürödni. Hazajövet Stef előtt haladt, mire az egyik kivette forgóasztályát és tréfából odakiáltott a szerencsétlenségnek, hogy vigyázzon. A pisztoly ekközben elsült és Stef jobb halántékába furódott. Esméletlen állapotban szállították a kikindai kórházba, ahol most a halállal vívódik. A hatóság megindította a vizsgálatot.

A Solymosi-féle nyilvánossági joggal felruházott színész-iskola f. évi szeptember hó 15-én kezd meg XII-ik évfolyamát. Az intézet igazgatósága az idén a legmodernebb igények szerint újraszervezte tantervét, és elsőrangú tanári kart szerződött, melynek tagjai a következők: Solymosi Elek művészeti igazgató, Pálfi Nina igazgató-tulajdonos (operette és népszínmű játék), Pethes Imre (drámai gyakorlat), Vajda László (irodalom, esztétika és szaválás), Neményi Ilona (ének hangképzés), Deli Lajosné (tánc) és Falk Rikárd (francia nyelv). A beiratkozások naponta 11 és 1/4 közt folynak az intézet új helyiségében, VIII. Kerepesi-ut 57. Luther-udvar.

Az oroszianszelidítő kedvese. Kalandos multu idegent tartóztatott le minap a nagykikindai rendőrség. Stuttgartból ugyanis az az értesítés jött az ottani rendőrségtől, hogy Schwarcz Lipót, aradi születésű 26 éves lovász, aki három éven át Stuttgartban tartózkodott és egy ottani oroszianszelidítővel viszonyt folytatott, hirtelen eltűnt onnan s vele egy időben eltűnt a nőnek 1200 márkát érő ékszer. S minthogy Schwarcz sűrű levélváltásban volt egy Morgenstern nevű kikindai családdal és utóbbi időben csomagolt itt adott fel a postán e család címére, valószínűnek látszik, hogy Schwarcz Nagyikinda felé vette útját, mely esetben kéri letartóztatását. A nagykikindai rendőrkapitányság a megkeresésnek eleget téve, egy rendőrszolgálatot megbízott a megfigyeléssel, aki is tegnapelőtt reggel arról értesülve, hogy Schwarcz Kikindára érkezett, mire azt Morgensternnek lakásán letartóztatta. Schwarcz minden vallatás dacára állhatatosan tagad s azon nézetének ad kifejezést, hogy az egész feljelentés boszu műve az oroszlanos hölgy részéről, aki így akarja megakadályozni, hogy Morgensternnek leányát nőül vegye, — vagy tévedésen alapszik s az éjszert más valaki lopta el. És Schwarcz védekezése valószínűnek látszik, tekintettel arra, hogy az ut nagy részét gyalog tette meg, hogy teljesen pénz nélküli, szinte züllött állapotban érkezett Kikindára és végül, hogy Morgensternnek címére eddig semmiféle csomag nem érkezett.

TÁVIRATOK.

A helyzet.

A miniszterelnök a királynál.

Budapest, szept. 1. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint Ischlból sürgönyzik, a király ma délelőtt 11 óra körül fogadta külön kihallgatáson Fejérváry Géza báró miniszterelnököt. A miniszterelnök szombaton utazik el Ischlból, vasárnap érkezik vissza Budapestre.

Politikai körökben Fejérváry báró mostani kihallgatását döntő fontosságúnak tartják.

Az önkéntes adófizetők.

Budapest, szept. 1. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint ismeretes, Kecskemét város törvényhatósága tegnapiközgyűlésében elhatározta, hogy az önkéntes adófizetők és unjokok nevét nyilvánosságra hozza. A határozatról Fejérváry Géza báró miniszterelnök így nyilatkozott:

— Én, a magam részéről csak örvendeni tudok a publikálásnak. A mai válságos időben bizony nem nagy azoknak a hazafiaknak a száma, akik a nyers terro-

rizmus ellenére is készek teljesíteni kötelességeiket az állam irányában. Eljárásuk csakis büszkeségükre válik és tekintélyüket minden higgadtan gondolkodó, igaz hazafi előtt emeli.

Az általános választói jog

Budapest, szept. 1. (A „Torontál” ered. táv.) A szociáldemokrata-párt vasárnap, szeptember 3-ikán 42 helyen tart népgyűlést az általános választói jog érdekében.

A király utja.

Budapest, szept. 1. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint Ischlból táviratozzák, a király holnap, szombaton délelben a délelhországi hadgyakorlatokra Steknába utazik.

Az orosz-japán béke.

Budapest, szept. 1. (A „Torontál” eredeti távirata.) Portsmouthból sürgönyzik: Mind a két fél szakelődői már hozzáláttak a békeszerződés végleges megszövegezéséhez. Még nincs megállapítva, hol történik meg a szerződés aláírása, de kétségtelen, hogy ebben a kérdésben Komura báró és Witte engedni fognak Roosevelt kívánságának; lehet, hogy a szerződést Washingtonban írják alá, de nincs kizárva az sem, hogy a portsmouthi tengerészeti arzenál lesz az aláírás színhelye is. Valószínű, hogy Roosevelt is jelen lesz az aláírás aktusánál, amely nagy külső pompával fog lefolyni. Witte és Komura, valamint egész kíséretük disz-egyruhában fognak megjelenni. Beszélnek arról, hogy egy előkelő művész már megbízást kapott, hogy a zárójelenetet ecsetével nagy történelmi képen örökítse meg. A békekötés után a két állam delegátusai közös banketten vesznek részt.

Az oroszok tegnap az előző napok izgalmait pihenték ki; különösen a Witte kíséretéhez tartozó személyeknek volt nagy szükségük erre a nyugalomra, mert kedden reggeltől majdnem estig munkában álltak. A japán békekövetek, Komura báró és Takahira szinte láthatatlanok voltak tegnap. A látogatókat Sato fogadta, aki mindenkinek azt a felvilágosítást adta, hogy a japán engedmények egyedüli forrása a mikádó békeszeretete volt s neki nincs joga a mikádó elhatározása fölött kritikát gyakorolni. Komura személyesen csak két japáni utasíró fogadott néhány percre. Mikor a lapudósítók elhagyták a báró szobáját, egyiküknek a szeme tele volt könnyel.

Budapest, szept. 1. (A „Torontál” eredeti távirata.) Szentpétervárról sürgönyzik: A Russ című lap fel van hatalmazva annak kijelentésére, hogy teljesen alapítván az a Párisban elterjedt hír, hogy a békeszerződésnek van egy titkos pontja, melynek értelmében Oroszország 300 milliót fizet Japánnak hadikárpótlás címén. Oroszország csak azt adja át Japánnak, ami tényleg Japán kezében van és az orosz hadifoglyok tartásdíját téríti meg.

Budapest, szept. 1. (A „Torontál” eredeti távirata.) A párisi Matin szerint Witte kijelentette, hogy a békés egyetértést ezental fontartlják Japánnal, de szövetségről még szó sem lehet.

Witte a nevezett lap szerint azt is kijelentette, hogy hazamenetele után lemond s végleg visszavonul a nyilvánosságtól.

A poroszországi kolera.

Budapest, szept. 1. (A „Torontál” eredeti távirata.) Berlinből táviratozzák, hogy a kolera kiterjed a Nessel-vidékre. Eddig összesen husz gyanus megbetegedést jelentettek be. A betegek nagyjából Oroszországból érkező tutajosok.

A kievi zavargás.

Budapest, szept. 1. (A „Torontál” eredeti távirata.) A kievi zavargásról újabban a következőket jelentik: A tüntetésen kétezernél többen vettek részt s beszédeket mondtak és forradalmi dalokat énekeltek.

Amikor katonaság közeledett, a tömegeből revolver-lövések dörrentek el, a kozákok azonban hamarosan szertezavarták a tüntetőket, akiknek vezetőit letartóztatták. A letartóztatottak között sok asszony s 14—15 éves gyermekek is van.

Ezzel egyidejűleg Podol külvárosban a munkások demonstrációkat rendeztek. Az elégedetlenség növekszik.

Budapesti gabonatözsde.

Budapest, 1905. szeptember 1.

A készárutízet hivatalos árjegyzései:

B u z s a	Kilós	100 kilogr. ára		Kilós	100 kilogr. ára	
		kor-tól	kor-ig		kor-tól	kor-ig
Tiszavidéki új	76	—	—	80	16.30	16.60
Pestvidéki új	76	15.70	16.05	80	16.20	16.55
Bánsági új	76	—	—	80	—	—
Bácskai új	76	16.—	16.25	80	—	—
Rozs elsőrendű					12.75	12.90
„ másodrendű					12.50	12.60
Árpa takarmány					12.40	12.75
„ égetni való					12.25	12.35
„ sörfőzészetre való					0.—	0.—
Zab					12.50	13.10
Tengeri bánsági					16.90	17.25
„ másnemat					—	—
Repcse káposzta					—	—
„ bánsági					—	—
Més					0.—	0.—

Határidő-útlel.

Budapest, szept. 1. (A nagybecskerekéi Lloyd-társulat táv.) A mai tőzsdén az árak 6—8 fillérrel emelkedtek Déli zárlatkor a következő árakat jegyezték:

Buza (októberre)	15.98—
Buza (áprilisra)	16.58—
Tengeri (májusra)	13.30—
Zab (októberre)	12.02—
Rozs (októberre)	12.92—

Piaci árak.

Hivatalosan feljegyeztettek a Nagybecskerekén, 1905. évi szeptember hó 1-én megtartott heti vásár alkalmával:

Buza 50 kilogramm	7.50 korona
kétszeres	6.80
rozs	6.—
árpa	7.—
zab	5.20
kukorica	8.80
uj	—
repcse	11.—
széna I.	6.—
„ II.	5.—
szalma I.	4.—
„ II.	3.—
burgonya 1 kilogr.	0.10
marhahús I. 1 kilogr.	1.12
„ II.	1.04
borjúhús	1.20
disznóhús	1.40
juhús	1.15
zsir	1.52

Nyilttér. *)

Vegyünk Schweizer-téle selymet.

Kérjen mintát újdonságainkból, melyek fekete, fehér és más színben, méterenként 1.15 koronától 18 koronáig kaphatók.

Különlegességek: selyemszövetekben, társasági, menyasszonyi, bafi és utcai ruhákra, valamint bluzokra és belésekre.

Csak jótállás mellett szolid selyemszöveteket szállítunk közvetlen magánosokhoz várn- és portimentesen a hához szállítva.

Schweizer & Co., Luzern U/27. (Schweiz.)

Seidenstoff-Export — Königl. Hofliefer.

(147c—x.5)

*) Az e rovat alatt közöltékkort nem vállal felelősséget a szerk.

Egy segéd
és egy inas
felvétetik
Liptay Dezső

férfidivat-kereskedésében.

(745—3.2)

Köszönetnyilvánítás.

Aldott emlékü családfőnk

Napholtz Ágoston

elhunytá alkalmából a részvétnyilvánítás annyi jelével találkozunk mindenfelől, hogy azért ezuton is hálás köszönetet mondunk.

A Napholtz-család.

763-1.1

Vonatok érkezése és indulása

Nagybecskerekre, illetve Nagybecskerekről.
Érvényes 1905. május hó 1-től.

Érkezik:

a) A nagybecskereki pályaudvarra:

Temesvár, Versez, Zombolyáról: délelőtt 9 óra 33 p.
Pancsováról: délután 5 óra 40 p.
Budapest—Szegedről: reggel 7 óra 22 p.; délután 5 óra 30 perc.
Szegedről: (motorkocs) d. e. 9 óra 37 perc.
Budapest—Nagykikindáról: este 9 óra 58 p.

b) A nagybecskerek-bégaparti pályaudvarra:

Zombolyáról, Versezről, Alibunárról és Temesvárról: este 8 óra 05 p.
Módosról: minden kedden, pénteken és vasárnapon reggel 6 óra 28 p.
Pancsováról: reggel 8 óra 27 p.
Zombolyáról: (keskenyvágányu vonal) reggel 8 óra 23 p.; este 7 óra 05 p.

Indul:

a) A nagybecskereki pályaudvarról:

Pancsovára: délelőtt 8 óra 10 p.; este 7 óra 5 p.
Szeged—Budapestre: d. e. 10 óra 10 p.; este 6 óra 46 p.
Szegedre: (motorkocs) d. u. 1 óra.
Nagykikinda—Budapestre: reggel 6 óra 7 p.

b) A nagybecskerek-bégaparti pályaudvarról:

Zombolya, Temesvár, Versez: délután 4 óra 35 p.
Temesvár, Versez, Antalfalva—Pancsova és Alibunárra: reggel 3 óra 33 p.
Zombolyára: (keskenyvágányu vonal) reggel 3 óra 58 p.; délután 5 óra 25 p.
Módozra: minden kedden, pénteken és vasárnapon délelőtt 11 óra 33 p.

Budapesten

gentri-familia elfogad

teljes ellátásra

kisebb diákokat. Francia és német nyelvű társalgás, gondos házas kiszolgálás.

Cim a kiadóhivatalban.

747-6.5

LEGFINOMABB CSEMEGESZŐLŐ

— kilója 16 krajcár —

Dr. Brájer Lajos
szölejéből kapható
Zápolya-utca 1. sz.
alatt a házmesteri
lakásban.

736-x.9

Használt
boroshordók
megvételre kerestetnek.

(529-x.60)

Cim a kiadóhivatalban.

214/1905. szám.

759 2.2

Árlejtési hirdetmény.

Nagy-Gáj község képviselőtestületének 1905. évi 38. számú határozata és Torontálmegye alispánjának 17.482.905. sz. engedélye alapján a Rajga csatorna felett 11 + 424.5 km.-nél egy új hid építése határozatott el.

Az erre vonatkozó tervek, költségvetés és műszaki leírás 1905. évi szeptember 1-től 15-ig bezárólag közszemlére kitétetve és ezen körülmény ezennel meghirdetjük azzal, hogy azokat mondott időben úgy az érdekeltek, mint az építésre vállalkozni szándékozók a nagygáji jegyzői irodában betekintheik.

Amennyiben fenti határidőben észrevétel nem adatott be, úgy a fenti munkára az árlejtés 1905. évi szeptember 16-án d. e. 9 órakor a község ház tanácstermében a következő feltételek mellett fog megtartatni.

1. Írásbeli zárt ajánlatok a kikiáltási ár 10%-át képező bánatpénzzel ellátva szeptember 15-én d. u. 5 óráig fogadhatnának el.

2. Kikiáltási ár 4120 kor 30 fillér.

3. Bánatpénz az árlejtés előtt készpénzben vagy óvadékképes értékpapírban teendő le.

4. Vállalkozó köteles vállalati összeg 1%-át Nagy-gáj községnek a tervekért megtéríteni.

5. A vállalati összeg 75%-a a vállalkozónak 3 részletben fog kifizetettüni és pedig 1/3-ad rész az építés megkezdésekor, 1/3-ad rész az építés befejezésekor, 1/3-ad rész az építés befejezése után 6 hónappal; a visszatartott 25% pedig a hivatalos felülvizsgálat napjától számított 1 év után.

6. Vállalkozó köteles egy évi jótállást vállalni és magát a község által kijelölendő építést ellenőrző mérnök utasításainak alávetni.

7. A bánatpénz a vállalati összeg utolsó 25%-os részletével együtt adatik vissza s addig a nagygáji hitelszövetkezetnél kamatozik.

8. Az építés 1905. október 30-ig befejezendő.

Nagy-gáj, 1905. augusztus 30-án.

Tóth Béla,
h. jegyző.

Grün,
bíró.

HIRDETÉSEK

elvétnetnek

a „TORONTÁL” kiadóhivatalában.